

Väljaandja:	Vabariigi Valitsus
Akti liik:	määrus
Teksti liik:	algtekst-terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.07.2009
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	31.12.2009
Avaldamismärge:	RT I 2009, 28, 173

Vere- ja bioloogilise vedeliku proovi võtmise, säilitamise, uuringuks edastamise, uuringu tegemise ning nende toimingute tasustamise ja uuringu tulemustest teavitamise kord

Vastu võetud 28.05.2009 nr 83

Määrus kehtestatakse «[Politseiseaduse](#)» § 15¹⁰ lõike 5 ja § 15¹¹ lõike 10 alusel ning kooskõlas «[Kriminaalmenetluse seadustiku](#)» § 88 lõikega 3, §-dega 100 ja 106 ning § 175 lõike 1 punktiga 3 ja lõikega 4.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Mõisted

Määruses kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:

- 1) volitatud isik – tervishoiutöötaja või riikliku ekspertiisiasutuse meditsiinilise haridusega töötaja, kellel on õigus võtta analüüsimiseks vere- või uriiniproov või osaleda selleks vajalike toimingute tegemises;
- 2) saatekiri – määruse lisas esitatud vormi kohaselt koostatud dokument, kuhu märgitakse andmed vere- või uriiniproovi võtmise ja selle analüüsimiseks edastamise ning riiklikus ekspertiisiasutuses tehtud analüüsi tulemuste kohta;
- 3) uuring – proovimaterjali analüüsimine isiku organismis leiduda võiva alkoholi (üldjuhul analüüsitakse verd) või narkootilise, psühhotroopse või muu sarnase toimega aine (üldjuhul analüüsitakse uriini) liigi ja vajaduse korral koguse kindlakstegemiseks;
- 4) prooviandja – isik, kellelt võetakse vere- või uriiniproov;
- 5) proovimaterjal – isikult prooviks võetav veri või uriin;
- 6) katsut – vereproovi uuringuks kasutatav vaakum-plastnõu.

§ 2. Isiku identifitseerimine

(1) Enne proovimaterjali võtmist tuvastatakse prooviandja isikusamasus isikut tõendava dokumendi alusel või muul usaldusväärsel viisil. Kui isiku nimi ei ole teada, kasutatakse proovinõu märgistamiseks ja saatekirja täitmiseks ametniku poolt prooviandja kohta antud informatsiooni.

(2) Ametnik võib taotleda proovimaterjali kuuluvuse tuvastamist DNA-uuringuga.

§ 3. Proovivõtmise vahendid

(1) Vereproovi võtmiseks kasutatakse järgmisi vahendeid:

- 1) NaF-K-oksalaati sisaldav vähemalt 5 ml mahuga katsut;
- 2) 20–22 G x 1,5 suurusega katsutiga sobivad veenipunktsiooninõelad;
- 3) veenipunktsiooninõela hoidja;
- 4) žgutt;
- 5) alkoholivaba desinfitseerimisvahend;
- 6) punktsioonihava tampoon;
- 7) haavaplaaster;
- 8) latekskindad;
- 9) nuuskiiritus;
- 10) veekindel marker.

(2) Uriiniproovi võtmiseks kasutatakse järgmisi vahendeid:

- 1) 50 ml mahuga läbipaistev lekkimiskindel uriinotops, millel on keeratav turvaribaga kork;
- 2) vedelkristall- või vahetatavate otstega digitemomeeter;
- 3) veekindel marker.

§ 4. Proovivõtmise ruum

(1) Vereproovi võib võtta tervishoiuteenuse osutaja või riikliku ekspertiisiasutuse vastuvõtukabinetis või protseduuride ruumis või spetsiaalses vereproovi võtmiseks kohandatud ruumis.

(2) Uriiniproovi võib võtta tualettruumis või mõnes muus proovivõtmiseks kohandatud ruumis, mis peab vastama järgmistele nõuetele:

- 1) ruum peab olema puhas, hästi valgustatud ja seestpoolt mittelukustatav;
- 2) ruumis ei tohi olla veeallikaid, seepi, desinfitseerivaid ega muid puhastusvahendeid, et vältida proovimaterjali võltsimist;
- 3) ruumis olevasse WC-potti ja loputuskasti on lisatud proovimaterjali võltsimise vältimiseks vees lahustuvat sinist värvainet;
- 4) kui uriiniproovi ei võeta tualettruumis, vaid mõnes muus proovivõtmiseks kohandatud ruumis, peab prooviandjal olema võimalus kasutada anumad urineerimise jätkamiseks pärast proovi andmist;
- 5) kui proovi ei ole võimalik võtta nõuetele vastavas ruumis või kui prooviandja on üritanud võltsida või on võltsinud proovimaterjali, võetakse proov kas volitatud isiku või ametniku või mõlema otsesel jälgimisel.

(3) Proovivõtmise ruumile on juurdepääs ainult selleks volitatud isikutele. Ametnik võib ruumi valdajalt nõuda proovivõtmise ruumi tingimustele vastavuse tõendamist.

2. peatükk PROOVI VÕTMINE

§ 5. Vereproovi võtmine

(1) Vahetult enne vereproovi võtmist peab prooviandja istuma proovivõtmise ruumis vähemalt 15 minutit.

(2) Vereproovi võtab volitatud isik.

(3) Katsut peab vereproovi võtmisest kuni postipakendisse sulgemiseni olema prooviandjale nähtav.

(4) Vereproov võetakse käe küünarvarre või labakäe veenidest. Kui proovi võtmine ebaõnnestub, võetakse veri teise käe küünarvarre või labakäe veenidest. Kui ka uue proovi võtmine ebaõnnestub, võib punkteerida labajala veeni. Proovi võtmise ebaõnnestumisel pärast käesolevas lõikes nimetatud toiminguid loobub volitatud isik proovi võtmisest. Ebaõnnestunud proovivõtmine märgitakse saatekirja.

§ 6. Uriiniproovi võtmine

(1) Proovivõtmise ruumis ei tohi viibida kõrvalisi isikuid.

(2) Proovivõtmise ruumi on keelatud kaasa võtta üleriideid, kotte ja muid esemeid, millega on võimalik võltsida proovimaterjali või varjata võltsimiseks kasutatavaid vahendeid.

(3) Uriiniproovi võtmisel tehakse järgmised toimingud:

- 1) prooviandjal lastakse pesta, loputada ja kuivatada käed;
- 2) volitatud isik annab kinnastatult prooviandjale uriinitopsi, saadab ta proovivõtmise ruumi ja jälgib, et prooviandja ei pääseks veeallika juurde;
- 3) kui prooviandja ei ole suuteline urineerima, antakse talle uriini tekke soodustamiseks juua vett;
- 4) pärast uriinitopsi täitumist vajalikus koguses proovimaterjaliga võtab volitatud isik uriinitopsi prooviandjalt vahetult vastu;
- 5) volitatud isik markeerib uriinitopsi märgumiskindla sildi või veekindla markeriga.

(4) Volitatud isik märgib saatekirja prooviandja ebatavalise käitumise ja muud ilmingud ning proovimaterjali võltsimise kahtluse korral kohustatakse prooviandjat uuesti uriiniproovi andma.

(5) Kui prooviandja ei ole tervises seisundi tõttu võimeline urineerima, võtab uriiniproovi kateetriga tervishoiuteenuse osutajana registreeritud arst.

(6) Ebaõnnestunud uriiniproovi võtmine märgitakse saatekirja.

(7) Uriinitops peab uriiniproovi võtmisest kuni postipakendisse sulgemiseni olema prooviandjale nähtav.

§ 7. Uriiniproovi võtmine otsese jälgimise all

(1) Uriiniproovi võtmist jälgitakse otse juhul, kui prooviandja on üritanud võltsida või on võltsinud proovimaterjali.

(2) Prooviandjat informeeritakse tema otsesest jälgimisest.

(3) Uriiniproovi võtmisel tehakse järgmised toimingud:

- 1) prooviandjal lastakse pesta, loputada ja kuivatada käed;

- 2) volitatud isik annab kinnastatult prooviandjale uriinitopsi, saadab ta proovivõtmise ruumi ja jälgib, et prooviandja ei pääseks veeallika juurde;
- 3) volitatud isik siseneb koos prooviandjaga proovivõtmise ruumi ja jälgib, et isik urineeriks uriinitopsi;
- 4) volitatud isik võtab pärast uriinitopsi täitumist vajalikus koguses proovimaterjaliga uriinitopsi prooviandjalt vahetult vastu.

(4) Uriinitops peab uriiniproovi võtmisest kuni postipakendisse sulgemiseni olema prooviandjale nähtav.

§ 8. Uriini omaduste hindamine

(1) Uriinitops peab olema 1/2 kuni 2/3 ulatuses uriiniga täidetud. Väiksema koguse korral kohustatakse prooviandjat urineerima korduvalt kuni vajaliku koguse proovimaterjali kogunemiseni.

(2) Volitatud isik hindab uriini värvust ja välimust ning vajaduse korral märgib oma tähelepanekud saatekirja.

(3) Proovimaterjali võltsimise kahtluse korral kohustab volitatud isik prooviandjat uuesti uriini koguma ja see märgitakse saatekirja.

§ 9. Sunni kasutamine

(1) Vere- või uriiniproovi võtmise tagamiseks on ametnikul «Politseiseaduse» § 15¹⁰lõike 2 ja § 15¹¹lõike 6 alusel õigus kasutada prooviandja suhtes vahetut sundi nii kaua, kui see on proovimaterjali saamiseks vältimatu.

(2) Sunni kasutamisel tuleb hoiduda isiku või temalt proovi võtmist takistava asja kahjustamisest suuremal määral, kui see on konkreetsel juhul vältimatu.

(3) Ametnik peab hoiatama prooviandjat sunni kasutamise kavatsusest ja andma talle 5–15 minutit aega, et kaaluda vastupanu loobumist ja proovi vabatahtlikku andmist.

(4) Proovi võtmiseks sunniga koostab ametnik menetlusvajadusest lähtudes kas määruse või protokoll, milles märgitakse:

- 1) kellelt proov võetakse;
- 2) proovimaterjali liik;
- 3) proovi võtmise põhjendus;
- 4) sunni kohaldamise kestus;
- 5) sunni kohaldaja ees- ja perekonnanimi, ametinimetus, telefoninumber ja elektronposti aadress.

(5) Vahetu sunnina võib ametnik proovi võtmise ajal prooviandjat kinni hoida, kasutades selleks füüsilist jõudu või erivahendit.

(6) Erivahendina võib ametnik kasutada käe- või jalaraudu või sidumisvahendit, kui see ei sea ohtu prooviandja elu, ei tekita talle kehavigastust ega põhjusta suurt füüsilist valu. Sidumisvahendi kasutamine ei tohi kesta üle ühe tunni järjest.

(7) Sunni kasutamisel võib uriiniproovi võtta kateetriga tervishoiuteenuse osutajana registrisse kantud arst.

§ 10. Katsuti ja uriinitopsi sulgemine, pitseerimine ja märgistamine

(1) Volitatud isik markeerib vereproovi sisaldava katsuti märgumiskindla sildi või veekindla markeriga ja paneb seejärel ühekordselt suletava korgiga konteinerisse. Konteinerile kleebitakse konteinerit ja korki ühendav silt, millele võetakse prooviandja allkiri. Allkirja andmisest keeldumine märgitakse saatekirja ja prooviandja asemel annab allkirja volitatud isik.

(2) Uriinitopsi sulgeb volitatud isik, keerates kaane kinni turvariba sulgumiseni.

(3) Volitatud isik markeerib uriinitopsi märgumiskindla sildi või veekindla markeriga. Üle uriinitopsi kaane kleebitakse turvariba, millele võetakse prooviandja allkiri. Allkirja andmisest keeldumine märgitakse saatekirja ja prooviandja asemel annab allkirja volitatud isik.

§ 11. Proovide võtmine ekspertiisiasutuses

(1) Ekspertiisiasutusse saab isiku toimetada temalt proovi võtmiseks tööpäeval kella 8.00–16.00.

(2) Ekspertiisiasutuses võetakse proove järgmistes asukohtades:

- 1) Põhja-Eesti kohtuarstlikus ekspertiisiosakonnas aadressil Narva mnt 46, 10150 Tallinn;
- 2) Lõuna-Eesti kohtuarstlikus ekspertiisiosakonnas aadressil Ravila 19, 50411 Tartu;
- 3) Ida-Eesti kohtuarstlikus ekspertiisiosakonnas aadressil Ravi 10C, 30322 Kohtla-Järve;
- 4) Lääne-Eesti kohtuarstlikus ekspertiisiosakonnas aadressil Ristiküla 1, 80010 Pärnu.

§ 12. Proovimaterjali pakendamine laborisse saatmiseks ja saatedokumentide täitmine

- (1) Volitatud isik täidab saatekirja lõplikult pärast proovinõu märgistamist.
- (2) Saatekirja tuleb märkida:
 - 1) prooviandja ees- ja perekonnanimi, isikukood või sünniaeg;
 - 2) proovi võtmist taotlenud ametniku nimi ja allkiri;
 - 3) proovi võtmise kuupäev ja kellaaeg;
 - 4) proovi võtva asutuse nimetus;
 - 5) määratav alkohol, narkootiline või psühhotroopne aine;
 - 6) proovimaterjali nimetus;
 - 7) volitatud isiku või ametniku poolt täheldatud proovimaterjali võltsimisele viitav prooviandja ebatavaline käitumine, proovimaterjali välimus ja muud lõppuuringu hindamiseks olulised asjaolud;
 - 8) proovi võtmise viis ja tingimused;
 - 9) volitatud isiku nimi, allkiri ja telefoninumber.
- (3) Proovinõu koos saatekirjaga asetatakse veoks ettenähtud turvakotti või ümbriku, mis seejärel suletakse.
- (4) Saatekirja koopia jäetakse proovimaterjali võtvasse asutusse.

§ 13. Vereproovi säilitamine enne vedu ja laborisse edastamine

- (1) Vereproov toimetatakse riikliku ekspertiisiasutuse laborisse esimesel võimalusel.
- (2) Kui vereproov saadetakse laborisse nelja tunni jooksul pärast võtmist, võib proovi hoida kuni saatmiseni toatemperatuuril.
- (3) Kui vereproovi ei ole võimalik nelja tunni jooksul pärast selle võtmist laborisse saata, säilitatakse seda temperatuuril +2 kuni +8 °C ainult volitatud isikutele juurdepääsetavas lukustatavas ruumis asuvas külmikus.

§ 14. Uriiniproovi säilitamine enne vedu ja laborisse edastamine

- (1) Uriiniproov toimetatakse riikliku ekspertiisiasutuse laborisse 24 tunni jooksul.
- (2) Kui uriiniproovi ei ole võimalik 24 tunni jooksul laborisse saata, säilitatakse seda temperatuuril +2 kuni +8 °C ainult volitatud isikutele juurdepääsetavas lukustatavas ruumis asuvas külmikus.

§ 15. Proovimaterjali toimetamine laborisse

- (1) Kui vere- või uriiniproov võetakse tervishoiuteenuse osutaja juures, korraldab ametnik proovimaterjali toimetamise riiklikku ekspertiisiasutusse.
- (2) Kui vere- või uriiniproov võetakse riiklikus ekspertiisiasutuses, vormistab ametnik saatekirja, kuid jätab proovimaterjali ekspertiisiasutusse, kust see toimetatakse edasi laborisse.
- (3) Tõendamisvajadusest lähtudes vormistab ja edastab ametnik ekspertiisiasutusele «Kriminaalmenetluse seadustiku» § 106 nõuetele vastava ekspertiisimääruse hiljemalt proovi võtmisele järgneval tööpäeval.

§ 16. Proovimaterjalide säilitamine tervishoiuteenuse osutaja juures

- (1) Vere- ja uriiniproove, mida võidakse vajada süüteomenetluse tõendusmaterjalina ja mida ei ole saadetud riiklikku ekspertiisiasutusse, säilitatakse proovi võtnud tervishoiuteenuse osutaja lukustatavas sügavkülmikus või lukustatavas ruumis asuvas sügavkülmikus, millele on juurdepääs ainult volitatud isikutel.
- (2) Lõikes 1 nimetatud proovimaterjale säilitatakse temperatuuril –20 °C üks aasta või kuni ametniku teateni proovimaterjali säilitamise vajaduse lõppemise kohta.

§ 17. Uuringute tegemise alused

- (1) Uuringute tegemisel kasutatakse riikliku ekspertiisiasutuse vastavat liiki kohtuekspertiisi meetodeid ja kinnitatud meetodikat.
- (2) Kinnitamata meetoodika kasutamise korral protokollitakse analüüsi käik saatekirja või ekspertiisiakti lisas.

(3) Uuring tehakse isiku organismis leiduda võiva alkoholi kindlakstegemiseks 10 tööpäeva ja narkootilise, psühhotroopse või muu sarnase toimega aine kindlakstegemiseks 20 tööpäeva jooksul uuringumaterjali ekspertiisiasutusse saabumise päevast arvates. Tähtaja ületamisel teatatakse ametnikule elektrooniliselt või telefoni teel ületamise põhjus ja uuringu valmimise reaalne tähtaeg.

§ 18. Uuringu dokumenteerimine

- (1) Uuringud registreeritakse riikliku ekspertiisiasutuse asjaajamiskorra kohaselt.
- (2) Uuringu tulemused vormistab uuringu tegija saatekirja vastavale osale. Ekspertiisi tegemisel vormistatakse uuringu tulemused ekspertiisiaktiga.
- (3) Uuringu käiku kirjeldatakse katseprotokollis või muus asutuse dokumendis, kinnitamata meetodika kasutamise korral lisatakse selle koopia saatekirjale või ekspertiisiaktile.
- (4) Ekspertiisiaktile lisatakse õiend uuringu maksumuse kohta.

§ 19. Uuringust teavitamine

- (1) Saatekiri või ekspertiisiakt saadetakse uuringu valmimise või hiljemalt sellele järgneval tööpäeval ametnikule, kes tutvustab uuringu tulemusi isikule esimesel võimalusel. Saatekirja ja ekspertiisiakti koopiaid säilitatakse ekspertiisiasutuses asutuse asjaajamiskorra kohaselt.
- (2) Saatekirja, ekspertiisiakti ja selle lisa koopia väljastatakse prooviandja, isiku esindaja, ametniku, prokuratuuri või kohtu nõudmisel.

§ 20. Proovimaterjali säilitamine ekspertiisiasutuses

- (1) Käesoleva korra alusel riiklikku ekspertiisiasutusse saadetud ning uuringu tegemisest järele jäänud vere- ja uriiniproove säilitatakse lukustatavas sügavkülmikus või lukustatavas ruumis asuvas sügavkülmikus, millele on juurdepääs ainult volitatud isikutel.
- (2) Lõikes 1 nimetatud proovimaterjale säilitatakse temperatuuril $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$ üks aasta või kuni ametniku teateni proovimaterjali säilitamise vajaduse lõppemise kohta.

5. peatükk TOIMINGUTE EEST TASUMINE

§ 21. Tervishoiuteenuse osutajale toimingute eest tasumine

- (1) Proovi võtmist, säilitamist ja edastamist telliv asutus võib sõlmida tervishoiuteenuse osutajaga vere- ja uriiniproovi võtmiseks, säilitamiseks ja riiklikku ekspertiisiasutusse edastamiseks halduslepingu, milles nähakse ette tervishoiuteenuse osutaja kohustused ning tasu suurus ja maksmise kord.
- (2) Kui proovi võtmist, säilitamist ja edastamist tellival asutusel ei ole tervishoiuteenuse osutajaga kehtivat lepingut, siis tasub ametnik osutatud teenuste eest 30 kalendripäeva jooksul tervishoiuteenuse osutaja kehtestatud hinnakirja alusel, kuid mitte suuremas summas, kui näeb ette Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus kehtestatud sama või selle puudumisel olemuselt kõige lähedasema teenuse piirhind.

§ 22. Riiklikule ekspertiisiasutusele uuringu eest tasumine

- (1) Proovi võtmist, säilitamist ja edastamist tellinud asutus tasub riiklikule ekspertiisiasutusele uuringu eest «Kohtuekspertiisiseadusega» kehtestatud hinnakirja alusel.
- (2) Proovi võtmist, säilitamist ja edastamist tellinud asutus tasub riiklikule ekspertiisiasutusele koondarve alusel üks kord kuus.

§ 23. Uuringu kulude kandmine

Joobeseisundi tuvastamise uuringu kulud kantakse menetluskuludesse ja nõutakse sisse või jäetakse sisse nõudmata menetlusseadustes ettenähtud korras.

6. peatükk RAKENDUSSÄTTED

§ 24. Riiklikus ekspertiisiasutuses tehtavate uuringute hinnad

Kuni riiklikus ekspertiisiasutuses tehtavate uuringute hinnakirja kehtestamiseni «Kohtuekspertiisiseadusega» on käesoleva korra alusel tehtud alkoholiuuringu maksumus 226 krooni ning narkootilise, psühhotroopse ja muu sarnase toimega aine uuringu maksumus 926 krooni.

DNA-uuringu maksumus on 900 krooni.

§ 25. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. juulil 2009. a.

Peaminister Andrus ANSIP

Justiitsminister Rein LANG

Rüigisekretär Heiki LOOT

Vabariigi Valitsuse 28. mai 2009. a määruse nr 83
«Vere- ja bioloogilise vedeliku proovi võtmise,
säilitamise, uuringuks edastamise, uuringu
tegemise ning nende toimingute tasustamise
ja uuringu tulemustest teavitamise kord»
lisa

Joobeseisundi tuvastamise saatekiri

Täidetakse proovi võtmise alustamisel

Tellija asutuse nimetus:			
Proovi võtva asutuse nimetus:			
Proovi võtja	Nimi: Allkiri:	Proovi võtmise kinnitus(ametnik)	Nimi: Allkiri:
	Kuupäev:		Kuupäev:
Proovi identifitseerimise markeeringu kood:		Proovi võtmise kellaeg	__ : __
Prooviandja nimi:		Isikukood või sünniaeg:	
Isiku tuvastamine (dokumendi nimetus, nr ja väljaandmise kuupäev)			

Täidetakse proovi võtmise käigus

Eelandmed / kliiniline leid / sõeluuringu tulemused / märked proovi võtmise, sh proovipettuse kahtluste ja kordusproovi kohta:

Analüüsiks võetud:

Veri

Uriin

Tellitavad uuringud:

Etanoolisisaldus

Narkootilise või psühhotroopse
aine sisaldus

Täidetakse pärast katsuti või uriinitopsi sulgemist

Materjali saatja nimi, allkiri, kuupäev ja telefon	
---	--

Täidab Eesti Kohtuekspertiisi Instituut pärast uuringu tegemist

Uuringuakti nr:		Proovimaterjali vastuvõtmise kuupäev:		
Metoodika	Etanoolisisaldus (mg/g) või tuvastatud aine	Maksumus	Kuupäev	Eksperti nimi, allkiri

Märkused:

Osakonnajuhataja/talitusejuhataja kinnitus
Allkiri ja kuupäev

Justiitsminister Rein LANG